

Een dialogische werkvorm voor een casebespreking

Dialogisch leven is niet een leven waarin men veel mensen ontmoet, maar een leven waarin men met de mensen die men ontmoet, ook een waarachtige ontmoeting heeft.

Martin Buber (1878-1965)

Over dialoog en ontmoeting

Martin Buber heeft een belangrijk deel van zijn werk gewijd aan het ontrafelen van het ‘geheim’ van de waarachtige ontmoeting die in een gesprek kan plaatsvinden. Tegenwoordig noemen we dat wel de ‘klik’ in een gesprek. Hij heeft hier een aantal spirituele teksten over geschreven, en het is lastig om daar in kort bestek recht aan te doen.

Dialoog gaat over de betrekking tussen Ik en Jij

Een dialoog gaat over Ik en Jij, gaat over het intermenselijke zoals Buber het noemt, en niet over de buitenwereld of over abstracties. Die duidt hij kortweg aan als Het. Een dialoog gaat dus over Ik en Jij, en niet over Ik en Het of Jij en Het. Als je er op gaat letten, zal je zien dat de meeste gesprekken die we in het dagelijks leven voeren wel gaan over Het, en niet over Ik en Jij. Dat kan uiteraard wel een interessant gesprek opleveren, maar niet een ontmoeting in de zin zoals Buber bedoelt. In een gesprek over ik-het en jij-het wissel je informatie uit over de wereld, en kan je zeker nieuwe dingen leren. Als een gesprek over ik-jij iets nieuws oplevert, is dat een nieuw inzicht over jezelf en de ander, waardoor je anders in de wereld komt te staan.

Een manier om de betrekking centraal te houden is om de ander zo veel mogelijk direct aan te spreken (jij) en aan te geven wat je zelf ervaart (ik).

Dialoog is Woord en Antwoord

Een dialoog is niet zomaar een gesprek, het is een gesprek waarin het woord van de een het antwoord bij de ander oproept. Vaak zijn we in een gesprek bezig een gedachte over een onderwerp te formuleren, en vertellen we dat aan de ander. Je zit dan min of meer beleefd te wachten tot de ander is uitgesproken om je eigen punt in te brengen. In een dialoog gaat het volgens Buber anders, en is het allereerst van belang of ik het *woord* van de ander gehoord en begrepen heb. Dus ik luister allereerst naar wat de ander zegt. En als ik het woord van de ander op me laat inwerken, aldus Buber, en mij mentaal tot de ander richt, dan komt een antwoord vanzelf in mij op. Meer woorden is dus niet altijd beter, het gaat om de intentie waarmee het antwoord komt. Buber betoogt dat een dialoog zelfs geen enkel woord nodig heeft, als de volledige aandacht maar op de ander is gericht.

Check dus eerst of je de boodschap van de ander hebt begrepen (dat kan hardop of in gedachten) en laat het op je inwerken. Bekijk dan wat er opkomt als antwoord.

Anders interveniëren

Ervaar het verschil

In een dialoog richt je je tot de ander, en je accepteert daarmee de ander als persoon en als gesprekspartner. Buber zegt dat het in de dialoog der ontmoeting belangrijk is dat je begrijpt wat de ander ervaart of beleeft, zodat je gewaar kan worden wat het verschil is met je eigen ervaring of beleving. Als je een verschil ervaart, dan zeg je wat je te zeggen hebt, om de ander 'waarachtig' tegemoet te treden. Je hoeft alleen maar het verschil duidelijk te maken, je hoeft het niet tegenover elkaar te stellen of proberen de ander op andere gedachten te brengen.

Tip: Dat kan dan de vorm krijgen als: Jij ziet het (denk ik) Zus, en ik zie (ook) Zo.

Werkvorm reflectieve dialoog

Deze werkvorm is ontworpen voor de situatie dat een inbrenger met een ingewikkelde of vervelende situatie 'in zijn/haar maag zit' of een dilemma zich voordoet waar de inbrenger 'iets mee moet', en graag feedback ontvangt van een groep goed geïnformeerde personen (de groepsleden). Soms lukt zo'n gesprek wonderwel zonder al teveel moeite, maar soms is het een worsteling en komt de uitwisseling van ideeën maar moeizaam tot stand. Vaak wordt het een vraag-en-antwoordsessie die wel veel informatie maar geen nieuwe invalshoek oplevert. Ook kan het gebeuren dat er veel advies wordt gegeven waar de inbrenger niet helemaal open voor staat.

De nu volgende procedure heeft als doel om met behulp van reflectie de ruimte rondom een vraagstuk of dilemma voor de inbrenger te vergroten. Hierdoor kan er – in de ogen van de inbrenger – een situatie in een nieuw licht komen te staan, en kunnen nieuwe mogelijkheden zich voordoen. Het proces van de inbrenger staat hierbij centraal.

1. De inbrenger stelt een brandende vraag: De inbrenger legt de situatie uit en licht de brandende vraag toe zoals hij of zij wil. De groepsleden luisteren en onderbreken de inbrenger niet. Duur: 5-15 min.
2. Groepsleden geven een reflectie:
De groepsleden reflecteren op de situatie en de vraag van de inbrenger. Dat betekent dat zij aangeven wat zij ervaren. Dat lijkt eenvoudiger dan het is, want ze doen daarmee een aantal dingen *niet*: Zij stellen geen vragen, geven géén mening, oordeel of advies - tenzij de inbrenger daar expliciet om vraagt.
En zelfs als de inbrenger expliciet om advies vraagt, hoeft de deelnemer dat niet te geven. Je geeft als deelnemer alleen advies als je denkt dat het helpt.
3. Kom met iets wat nog niet is gezegd, herhaal geen punt van een voorganger. Geef een reflectie zoals die in je opkomt, en dat mag best intuïtief zijn, en daar mogen de punten van de voorgangers wel in meespelen, maar deelnemers blijven zich richten tot de inbrenger, niet tot een voorganger.

Anders interveniëren

4. De inbrenger luistert naar de reflecties, neemt eventueel een notitie maar antwoord nog niet.
5. Als iedereen die dat wil is geweest, reflecteert de inbrenger op de reflecties van de deelnemers, en geeft voor ieder van de reflecties aan wat deze teweeg brengt. Deelnemers luisteren, en gaan er niet verder op in.
6. De inbrenger kiest uit de reflecties er één waar hij/zij verder op door wil gaan, en motiveert de keuze.
7. De groepsleden reflecteren nu op deze motivatie, zoals onder 2 aangegeven, en de cyclus herhaalt zich weer.

Aan het eind van een casebespreking geeft de inbrenger aan wat het verschil is met de oorspronkelijke brandende vraag, en wat hij/zij met dit verschil kan doen.

Literatuur:

Buber, M: 'Elementen van het tussenmenselijke, 1954', in: Buber, M: Dialogisch leven. Vertaling Frank de Miranda en Jakob Mordegaai. Utrecht 2007. Bijleveld